

SOE ÎN ROMÂNIA ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL. CAZUL MIRCEA ZĂGĂNESCU

*dr. Marian ZIDARU**

SOE angajează pe Mircea Zăgănescu

La 6 august 1941, Chastelain scria: „În iulie, Charles a propus ca SOE să-l angajeze pe Mircea Zăgănescu să ducă material de propagandă în România, deoarece avea un aranjament financiar cu șeful vămii de la Giurgiu prin care bagajul său nu este controlat.” Materialul era o selecție de diverse obiecte de propagandă, cum ar fi „Profeția Sfintei Odile”, fotografia cu persoane spânzurate în Iugoslavia etc. Zăgănescu s-a întors la Istanbul la 3 august susținând că a distribuit materialul și cerând mai multe: a luat o valiză conținând: -60 de exemplare din Vulpescu-Beza Mișcarea Luptătoare: -1000-exemplare-„Profeția Sfintei Odile”; -10 seturi de fotografii cu execuțiile din Iugoslavia; -O serie de desene adezive ale lui Hitler; -Buletine de propagandă ale Victoriei; -Aproximativ 500 de pamflete germane pentru a fi distribuite între trupele germane; -O serie de autocolante Victory;

Materialul Vulpescu-Beza va fi dat lui Aurel Dobrescu la sugestia chiar a lui Zăgănescu și având în vedere că Aurel Dobrescu colaborând în trecut cu Beza, este probabil că acesta va asigura distribuirea eficientă a pamfletelor. Materialul rămas va fi repartizat între reprezentanții partidului lui Maniu, „Frontul Plugarilor”, ofițeri de armată și studenți.

Ca o verificare a bunei-credințe a lui, el aducea o scrisoare fie lui Vulpescu, fie lui Beza de la Dobrescu și, dacă era posibil, îl va convinge și pe Dobrescu însuși să vină la Istanbul.

O altă verificare a bunei sale credințe va fi o scrisoare pe care o va aduce de la un avocat din Târgoviște pe nume Dimitriu (fost ministru de cabinet) adresată lui Masterson, care era un vechi prieten al lui Dimitriu în România. Serviciile suplimentare pe care Zăgănescu le va presta sunt următoarele: s-a abonat la presa bulgară, iugoslavă și maghiară, va posta o scrisoare la Sofia pentru John, va fi agentul lui Babelin Havas din Sofia să vină la Istanbul și să-i contacteze pe Chas și Thompson la 43918 și ca o verificare suplimentară a capacității sale de a trece vama românească, bulgară și turcă, i s-a spus să introducă un produs de contrabandă un aparat foto Leica.

Zăgănescu se va întoarce la Istanbul duminică, 17 august, pentru a-și face raportul și pentru a prelua o aprovizionare suplimentară cu materiale de propagandă.¹

* Asociația Geopolitică Casa Mării Negre.

¹ Gh. Buzatu, Stela Acatrinei, Gh. Acatrinei, *Românii din arhive*, Editura Tipo, Iași, 2010.

Un raport din 4 septembrie descria vizita lui Mircea Zăgănescu în România: „Mircea Zăgănescu a sosit la Istanbul pe 3 septembrie și DH60 l-a intervievat la Inkilap. El a raportat astfel: Pe 29 august, un procuror militar însoțit de trei agenți secreți a venit la el acasă și, după ce și-a declinat calitatea, i-a percheziționat apartamentul și, de asemenea, bagajele care erau gata împachetate pentru călătoria către Istanbul, care trebuia să înceapă a doua zi, sâmbătă dimineață. Scrisorile care erau pe masă au fost sechestrate și Zăgănescu a fost interogat asupra relațiilor ce le avea cu domnii: avocat C. Mircea, Alex Stelescu, Mircea Iorgulescu și Comarovschi. El a răspuns că:

-Pe Mircea l-a cunoscut la cabaret la Istanbul. Unde era cu Stelescu care era copatron cu Mișu Iorgulescu;

-Pe Stelescu îl cunoștea de 20 de ani; de când era director la Societatea de Muniții Ferochimica împreună cu colonelul Lupașcu care era în acel moment ajutorul șefului poliției secrete româno-germane;

-Pe Mișu Iorgulescu îl cunoștea în calitate de patron de localuri de noapte;

-Pe Comarovschi îl cunoștea numai de la Istanbul, de la restaurantul românesc fără a avea vreo relație cu el și în acel moment era plecat în India. După această declarație procurorul militar l-a oprit de la a pleca a doua zi și a fost invitat la parchetul militar din Calea Plevnei unde s-a prezentat a doua zi sâmbătă dimineața. A urmat un interogatoriu în acest sens: Într-una dintre scrisori se afla și un plic cu dolari în care erau 300 de dolari și un plic cu scrisori fără importanță, scrisoarea lui Dobrescu fiind pusă între brevetele de invenții. Căpitanul i-a restituit toate actele și într-o discuție avută a rămas ca dolarii să rămână la el drept cadou de la Zăgănescu pentru ușurința cu care scăpa din această chestie. A achiesat la această tranzacție și față cu cele spuse că în această afacere sunt peste 200 de arestări între care domnii Rică Georgescu, Popovici de la Unirea la care se spune că s-ar fi găsit suma de 40.000.000 lei; Iosif Păsătoiu, Beza și Vișan, casier central la CEC care a spus în public că preferă să meargă cu englezii decât cu ungurii. Zăgănescu a crezut că este bine să facă acest cadou și față cu propunerea că dacă are vreun interes îi poate spune restul persoanelor arestate și dacă este util să poată chiar vorbi cu ei. A plecat cu promisiunea că dacă va ști ceva, căci pentru moment Zăgănescu era în afară de orice amestec atât la București cât și la Istanbul, să revină cu noi discuții. Întrebat despre Stelescu, dacă are relații cu el a spus numai că este asociatul său într-o afacere de articole de apărare pasivă, dar se pare că a plecat și din Istanbul și că la întoarcere va ști ceva mai mult din această afacere. Procurorul i-a repetat că vrea să aibă și ceva din această afacere. Dacă Zăgănescu poate să facă asta și a plecat cu *ambebe promisiuni*

pentru el personal. Zăgănescu a menționat că a fost în contact cu Grefierul Sef al Tribunalului Militar și că acest om era de fapt mai important decât orice magistrat. El a precizat că a obținut deja prin acest bărbat eliberarea a trei persoane la un cost de 300.000 lei pe cap de deținut și a fost convins că, cu condiția obținerii fondurilor necesare, acest grefier poate asigura achitarea oricărei persoane de care SOE se interesează. Chastelain a menționat acest punct în corespondența SOE din acea zi și a subliniat că dezavantajele evidente ale conlucrării în acest mod prin Zăgănescu constau în faptul că va fi necesar să-i fie indicate persoanele de care SOE era interesată. SOE a crezut că merită luat riscul, dar înainte de proceduri, Chas aștepta confirmarea telegramei SOE. Zăgănescu a vorbit cu fratele lui Păsătoiu care încerca să-și scoată fratele din închisoare. Acest om i-a spus lui Zăgănescu că în opinia lui Procopius a declarat că banii găsiți în casa lui sunt fonduri rămase la el pentru propaganda engleză, doar pentru că îi era rușine să recunoască că el însuși a deturnat acest fond de la Unirea. Se pare că aceasta era o opinie susținută de un număr destul de mare de oameni din București. Acest bărbat a afirmat în continuare că Procopius a fost cel care a dezvăluit numele multora dintre celelalte persoane care fuseseră arestate.

NB. Se spunea că fratele lui Picard ar fi fost arestat pentru că s-a găsit că se afla în posesia unui emițător ilegal. Nu era dat niciun motiv pentru arestarea lui Jockei.

Zăgănescu l-a vizitat pe Dobrescu și i-a predat pamfletele pe care i le dăduse SOE, fapt confirmat de Dobrescu într-o scurtă notă ce se afla în posesia SOE. În al doilea paragraf al acestei note, Dobrescu a întrebat ce a făcut SOE cu privire la cei 15000 dolari pe care i-a solicitat pentru a începe activitatea imediat. Zăgănescu a raportat că era nerăbdător să înceapă, dar nu are fonduri – și avea nevoie atât de mult încât Zăgănescu, sub autoritatea sa, i-a aranjat un avans de 200.000 de lei. SOE a propus ca o primă tranșă de 15.000 să fie plătită lui Dobrescu.

Germanii pregăteau în țară depozite de petrol în butoaie de câte 50 kg în magazii subterane vaste în afară de orice pericol de bombardament; aceasta față de numeroase atacuri ale regiunii petroliere; astfel de depozite au fost pregătite la Buzău, Piatra Nemț și Bacău.

Maniu a trimis pe dr Lupu la mareșalul Antonescu cu mesagiul ca abuzurile atât ale armatei germane cât și ale autorităților române trebuie să înceteze față de prigoana care se face contra tuturor acelor care sunt bănuți că practică mai mult sau mai puțin democratismul; conducătorul a răspuns că această intervenție o poate socoti ca o amenințare pe aceste timpuri și a cerut temperarea tuturor atitudinilor spre a nu fi silit să o facă el. Spiritele sunt foarte agitate și opinia publică nemulțumită față de tot ce se întâmplă mai ales

față de zecile de mii de morți veniți în ultimele săptămâni de pe frontul de la Odessa. Deși Odessa era promisă României, totuși se cere atât cât se poate cere public ca ostilitățile să înceteze și România să revină la vechile frontiere din 1918. Trupele românești care încercuiesc Odessa sunt lipsite de hrană medicamente și nu au tancuri.

Situația recoltei de grâne nu o are încă. Oleaginoasele însă au fost cultivate cu deosebit interes și s-a cultivat o suprafață de 450.000 ha față de 270000 ha anul trecut. În acest scop s-a format o societate româno-germană, în sensul societății Soia care face o propagandă imensă pentru cultivarea plantelor oleaginoase, care sunt duse așa în Germania, unde sunt industrializate, pe motiv că fabricile din țară nu lucrează, fiind ocupate cu alte scopuri militare.²

Finanțarea

SOE plătea lui Zăgănescu ultima rată de 1200 \$, așa cum s-a stabilit. Pretinde în plus 300\$ cadou aceluși căpitan și 200.000 lei avansați de acesta lui Aurel Dobrescu. În cazul sumei ulterioare, nu a fost prevăzută nicio dificultate. SOE a decis să-l sprijine pe Dobrescu întrucât din suma care i-a fost predată în cele din urmă această sumă a fost dedusă. S-a sugerat ca SOE să rețină 300 de dolari, promițându-i că îl va plăti pe Zăgănescu la următoarea vizită la Istanbul, cu condiția să aducă informații pentru SOE de o oarecare valoare. SOE i-a propus lui Zăgănescu să mai facă o călătorie în România și să se întoarcă în Turcia. Problema plății pentru următoarea călătorie nu a fost soluționată, dar SOE a dorit să se discute zilele următoare. SOE dorea să plătească o sumă considerabil mai mică decât cea plătită deja, totuși cu promisiunea unei recompense substanțiale în cazul în care intervenția sa în numele deținuților arestați se va dovedi cu succes.³

Pe 5 octombrie, Chastelain a raportat superiorilor SOE că curierul său Zăgănescu a sosit pe 27 septembrie și l-a interviuat pe 29 și 30 septembrie. Poziția agenților SOE arestați s-a îmbunătățit ușor, fiind luați din mâinile germanilor și plasați la dispoziția autorităților militare române. La momentul plecării lui Zăgănescu din București, dosarele respective urmau să fie predate de germani românilor. În afară de Procopius și Jockey au mai fost arestați urmașii persoane: Păsătoiu⁴ Radocea, Mircea, Vișan, Bălan, Jaroslavici, Koomer. Beza, Cosmovici;

Păsătoiu a fost „Pasărea” cu care SOE a lucrat de la începutul lui septembrie 1940 în legătură cu societatea secretă numită Ardealul. Vișan era

² TNA, Kew Gardens, HS 5/808, *Activitatea Mircea Zăgănescu*.

³ TNA, Kew Gardens, HS 5/80825/60/14/ 4th September 1941, *Report of Mircea Zaganescu. on his visit Romania from DH 60 to DH13*.

⁴ Iosif Păsătoiu-Gorj, *Pentru Libertate*, București, 1946.

casierul băncii românești CEC, binecunoscut pentru atitudinea sa deschisă împotriva ocupației germane. Jaroslavici era un prieten intim atât cu Jockey, cât și cu Chastelain și, după toate probabilitățile, colaborase cu Jockey după plecarea misiunii britanice de la București. Beza era fratele lui George Beza⁵ în Ierusalim și când a fost arestat de poliție, a apărut un emițător W/T parțial asamblat în casa lui. Toate persoanele de mai sus erau acuzate conform articolelor 186 și 187 din Noul Cod Penal pentru înaltă trădare. Deși pedeapsa pentru aceasta este pedeapsa capitală, a fost foarte puțin probabil ca Antonescu să permită instanței sale să pronunțe această sentință, iar în cel mai rău caz va condamna o pedeapsă de închisoare de până la zece ani. Zăgănescu, a fost însă optimist în ceea ce privește obținerea eliberării lor, și s-a întors în România cu o sumă de 5000 de dolari cu care a crezut că poate aranja treburile pentru trei sau patru oameni principali menționați mai sus. Zăgănescu a obținut acces la dosarele tuturor acestor oameni. El intenționa să furnizeze SOE toate faptele relevante care acoperă cazurile lor și au sperat că el poate informa SOE cum au ajuns acești oameni să fie arestați. Din cauza efortului lui Zăgănescu, Chastelain a primit pe 12 august o scrisoare de la Jockey. În această scrisoare, Jockey a recunoscut că au fost nevoiți să se dea la fund, deoarece poliția era pe urmele lor, dar apoi a considerat că este sigur să continue activitatea și a instruit SOE să supravegheze zilnic pe Zăgănescu⁶.

La 12 octombrie 1941, Chastelain raportează superiorului său că aranjamentul făcut de Charles cu Mircea Zăgănescu nu era deloc obligatoriu și, cu siguranță, nu exista nicio intenție din partea lui Zăgănescu de a șantaja SOE. Și amplexarea cunoștințelor sale era doar a lui. Chastelain lucra cu Charles.

SOE a obținut chitanțe de la Dobrescu pentru două sume de 5000 de dolari pe care i le-a trimis SOE. Materialul politic și economic a fost între timp înaintat conducătorilor de întreprinderi de stat. A fost amânată la Istanbul de procesul de traducere. În ceea ce privește informațiile militare transmise atașatului militar local britanic, Chastelain a spus că nu cunoaște faptul că Dobrescu a fost implicat în fraude și nu crede că asta ar trebui să influențeze planurile SOE în angajarea lui. Pe de altă parte au fost puțini politicieni români care să nu fi fost implicați într-o fraudă sau alta și, pe de altă parte, SOE știa că Dobrescu are experiență în munca politică subversivă

⁵ Zidaru Marian, *British propaganda activities in Romania during the Second World War: The Vlaicu Scheme*, Proceedings of International Scientific Conference Strategies XXI, National Defense University „Carol I” Bucharest, Romania, April 11 - 12, 2019 pp. 271 - 279. ISSN 2668-2001, ISSN-L 2668 - 1994.

⁶ TNA, Kew Gardens, HS 5/808, October 5th, DH3 to D?HY Document SOE agents in Romania.

și că este în situația de a tipări propagandă ilegală. El și-a transmis în scris acceptul de colaborare cu Beza și Vulpescu și trebuie să știe că acești doi bărbați au fost susținuți de SOE, ceea ce l-a încurajat să-și desfășoare activitatea pe cât de mare a fost practic posibil. Chastelalain a propus SOE să decidă într-o zi să-l informeze pe Maniu cu privire la asistența financiară pe care Aurel Dobrescu i-a fost acordată și el a considerat că SOE se poate baza pe Maniu pentru a se asigura că banii lor sunt bine cheltuiți⁷.

Într-un raport din 24 noiembrie, Chastelain scria: „un prieten turc Salvat Lufti Tozan⁸ l-a întâlnit pe Tom la casa lui Mihail Popovici în prezența reprezentantului turc la București. El i-a explicat lui Tozan că anumiți români democrați au fost închiși și sunt judecați pentru înaltă trădare pentru care pedeapsa recomandată de Mihai Antonescu era moartea. El a explicat că ar trebui realizat, deși ar avea ca efect creșterea resentimentelor față de germani în rândul populației românești, ar avea și efectul nefericit de a descuraja pe toți ceilalți români care lucrează în favoarea cauzei democratice. El a explicat că va cere între 30 și 40 de milioane de lei pentru onorariile avocaților, dar nu a putut strânge o astfel de sumă. Mesajul de mai sus a fost transmis lui Chastelain în seara zilei de 18 noiembrie și a informat Londra a doua zi. Chastelain a lucrat tot timpul la problema prizonierilor britanici cu Mircea Zăgănescu care a sosit la Istanbul. Din nefericire, documentele referitoare la dosarul pe care îl adusese din România au fost preluate de către vameșii bulgari de la granița bulgaro-turcă. SOE spera să fie în posesia acestor documente atunci când un raport mai complet poate fi compilat. Zăgănescu a primit în sumă de 3 milioane de lei pentru care a dat bilet la ordin. În schimbul acestei sume, el a reușit să obțină un raport foarte favorabil de la greșierul șef al instanței în care deținuții SOE erau recomandați pentru pedepse cu închisoarea de la unu la șapte ani. Din păcate, când i s-a arătat acest referat lui Mihail Antonescu, acesta a scris pe el: Recomand pedepsele cu moartea. Zăgănescu nu a fost deloc îngrijorat de acest lucru, deși a spus că aceasta îngreunează puțin lucrurile. Procesul trebuia să înceapă în acea zi și s-a estimat că în ultimele trei-patru săptămâni SOE i-a dat lui Zăgănescu suficienți bani pentru a acoperi cele 3 milioane de lei și el lua înapoi cele 5.000 de țigări cerute de un ofițer de armată responsabil cu paza închisorii și cadourile pentru membrii Tribunalului Militar. Deținuții SOE se aflau în acel moment în închisoarea Jilava și erau îngrijiți cât se putea în acele circumstanțe. Li s-a permis să fie vizitați de soțiile lor, au primit lenjerie de

⁷ Idem, *October 12th DH3 to D?HY Document SOE agents in Romania*.

⁸ Zidaru Marian, „*Balkans SOE centre in Istanbul during the Second World War. The case Salvat Lufti Tozan alias Pants*“, Scientific Bulletin of Naval Academy, Vol. XXI, 2018, pg. 233 - 239. https://www.anmb.ro/buletinstiintific/buletine/2018_Issue1/04_FAR/78.pdf.

pat, haine și cărți și s-au recuperat după al treilea tratament la care au fost supuși cu toții.”⁹

Capcana Gestapo

Un document din 6 decembrie 1941 arată că Zăgănescu a fost reținut la Istanbul pentru a nu intra într-o capcană a Gestapo. În timpul ultimei sale șederi în București, Zăgănescu a fost abordat de un bărbat pe nume Heck, cunoscut drept agent Gestapo. Heck și Zăgănescu erau în termeni amicali de ceva vreme, ambii fiind angajați într-o afacere de contrabandă între România și Turcia. Heck l-a implorat pe Zăgănescu să obțină o viză românească și vize bulgare și turcești, deoarece nu le-a putut obține personal. El a explicat că îi era frică să se apropie de nemți, deoarece aceștia îl considerau persona grata față de autoritățile române. Pentru o contraprestație de 45.000 lei plătiți la diverși funcționari români; Zăgănescu a obținut toate aceste vize într-un timp foarte scurt și au plecat împreună din București pentru a călători la Istanbul. Înainte de sosirea lor la Giurgiu, Heck l-a întrebat pe Zăgănescu dacă va prelua cinci valize care conțineau mărfuri de contrabandă și le va trece prin vamă unde Zăgănescu avea legături foarte bune. Acest lucru s-a făcut fără nicio dificultate și procesul a fost repetat la Rusciuk prin vama bulgarească.

În timpul călătoriei de la Rusciuk la Sofia, probabil că din neatenție Heck i-a permis lui Zăgănescu să-i vadă trecerea Gestapo-ului, care a fost tipărită în germană, română și bulgară, și care îi dădea dreptul de a circula liber în România și Bulgaria și îl scutea de orice formă de control din partea autorităților germane. Nu s-a întâmplat nimic neplăcut până când au ajuns la frontiera turco-bulgară. Zăgănescu a trecut fără dificultăți toate bagajele lui și ale lui Heck prin vamă, dar contrar obiceiului a fost oprit de un polițist care i-a cerut să declare banii aflați în posesia sa și să-i afișeze conținutul buzunarelor. Zăgănescu a produs patru plicuri adresate reprezentantului României din Istanbul și un plic mare care conținea următoarele documente:

- Copii ale declarațiilor făcute de unii dintre agenții britanici aflați în închisoare când se aflau în mâinile Gestapo-ului.
- Copie a scrisorii generalului Rădescu către von Killinger
- Copie a ultimei propagande din România a lui Aurel Dobrescu¹⁰
- Copie a unor propagande rusești distribuite pe front și
- Câteva informații economice pe care Chastelain îi ceruse să le aducă în legătură cu cererea SOE Cairo.

Un diplomat bulgar i-a abordat pe Zăgănescu și pe polițist, s-a uitat la scrisori și i-a spus polițistului să returneze cele patru plicuri adresate

⁹ TNA, Kew Gardens, HS 5/808, 24th November 1941 from Chastelain to DPA.

¹⁰ <https://www.corneliu-coposu.eu/articol/index.php/3352-aurel-dobrescu-subsecretar-de-stat-la-domenii/>

reprezentantului diplomatic român la Istanbul. Plicul mare, însă, i-ar spune că ar trebui să fie păstrat. Zăgănescu nu a acordat prea multă importanță acestui incident, întrucât se simțea sigur că va putea recupera documentele cu ajutorul unui prieten turc cu care se întâlnea pe partea turcească a frontierei. Pe scurt, după multe încercări de a recupera documentele Zăgănescu a descoperit, că au fost transmise la Svilengrad și de acolo la Sofia.

Discuând chestiunea cu Heck, Zăgănescu a fost asigurat de acesta din urmă că poate recupera documentele chiar dacă ar fi în mâinile germanilor și s-a oferit să plece imediat pentru a-și îndeplini promisiunea. Înainte de a pleca din Istanbul, Heck i-a cerut lui Zăgănescu să facă un serviciu prin introducerea ilegală în două plicuri în România, unul care conținea 5000 și altul 6000 sterline. Acest lucru a fost de acord să facă Zăgănescu. Deși toate detaliile acestei afaceri au fost expuse clar în cadrul conversației lor inițiale, Heck a făcut demersuri foarte insistente la Zăgănescu în următoarele două zile, spunându-i că este extrem de important ca plicurile să ajungă în siguranță la București, întrebându-l dacă există vreo șansă de rătăcirea lor și, în cele din urmă, i-a oferit lui Zăgănescu o recompensă de 2.000.000 de lei odată ce plicul ar fi fost predat lui Heck în București. Zăgănescu a dat toate asigurările necesare și a acceptat cu plăcere 2000000 de lei recompensă și Heck a plecat la Sofia. La sosirea sa acolo, Heck i-a telegrafiat lui Zăgănescu astfel:

„Complicațiile aranjate stop. Așteaptă.”

În seara aceleiași zile l-a sunat pe Zăgănescu de la Sofia și i-a explicat că poliția bulgară a predat Gestapo-ului și că au fost înaintați la București. L-a asigurat pe Zăgănescu la telefon, însă, că nu va avea nicio dificultate în a le recupera.

Între timp, Zăgănescu devenise foarte suspicios față de îngrijorarea exagerată a lui Heck cu privire la soarta celor două plicuri, iar pe 30 noiembrie i le-a adus lui Chastelain să ridice sigiliile și să vadă ce conțin. S-a descoperit că unul conținea un pachet puternic sigilat în care se aflau două pașapoarte aparținând evreilor români, ambele persoane fiind cunoscute de Chastelain. Celălalt plic, care a fost și el puternic sigilat, conținea un pachet alb legat cu șnur roșu și sigilat cu trei sigilii turcești. Acesta, la rândul său, conținea un plic gros, maro, puternic sigilat cu patru sigilii mari, dintre care unul purta semiluna egipteană și trei stele, iar celălalt numele Bedros și numărul 927. Acesta, la rândul său, conținea un plic albastru închis, dar nesigilat, care conținea o copie a unuiia din buletinele lui Beza și Vulpescu intitulat „Lupta pentru libertatea românilor. Luați armele împotriva germanilor. Buletinul mișcării de luptă”. Era destul de clar că plicurile au fost concepute pentru a fi găsite în posesiunile lui Zăgănescu la sosirea sa la București și aveau să fie folosite ca dovadă că el a fost persoana care a introdus în România cantități

importante de propagandă a SOE. Zăgănescu a luat în trei ocazii mai multe sute de exemplare ale propagandei pregătite de Beza și Vulpescu, SOE Cairo, DH/98 și alții. Ofertele recompensei de 2 milioane de lei au fost, evident, o momeală pentru a-l convinge pe Zăgănescu să revină.

În lumina celor de mai sus, Chastelain a sugerat că Zăgănescu nu se poate întoarce în România. Argumentul a fost că știe prea multe despre Aurel Dobrescu, care era cel mai important contact al SOE. A fost însă atât de bine conectat, atât la Istanbul, cât și la București, încât își va putea continua munca în următoarele două-trei săptămâni aproape la fel de bine din Istanbul precum a fost la București¹¹.

Concluzii

În august 1941, SOE Istanbul l-a recrutat pe omul de afaceri Mircea Zăgănescu, care timp de câteva luni a jucat rolul de curier al SOE, prin care a ținut legătura cu agenții săi din România. În vara anului 1941 a izbucnit scandalul rețelei de spionaj Rică Georgescu — Popovici. Mircea Zăgănescu intră în atenția organelor de contraspionaj românești, dar mituiește anchetatorii și scapă deocamdată. Dar aproape în același timp atrage atenția Gestapo-ului. Un agent provocator al Gestapo pe nume Heck încearcă să-l atragă într-o capcană, dar SOE descoperă capcana și îl reține pe Zăgănescu la Istanbul.

SOE IN ROMANIA DURING THE SECOND WORLD WAR THE CASE OF MIRCEA ZĂGĂNESCU

-abstract-

Key Words: Mircea Zăgănescu, SOE, Rusia, Chastelain, Dimitriu.

In a report from 20th 1941 Gardine de Chastelain showed that two months before he was put into direct touch with a certain Mircea Zaganescu who claimed he was able to smuggle propaganda material in Romania. He made one trip with a small selection of unimportant material which SOE gave him more as a try-out, after which he return and asked for more. As the man did not seem to be worthy of any great trust. Chastelain have to think of several thing to checking out. On asking him who were the more important Romanians amongst his acquaintance. He mentioned among others Aurel Dobrescu and brothers Dimitriu from Targoviste. Chastelain asked him to contacted them and to bring back letters from them. In the case of Dimitriu,

¹¹ TNA, Kew Gardens, HS 5/808, Report called M.Z.From DH13 to DFA, Copy to SOE London 6th December 1941.

Chastelain told him to say he had met a friend who could transmit a letter in short space of time. Zaganescu returned to Istanbul and has brought the enclosed letter which is not without interest from several point of view. The opinion expressed by Dimitriu with regard to bolshevism was fairly universal in Romania when Chastelain was there last and it explained the enthusiasm with which Romania's entry into war against Rusia was met by Romanian people. This entusiasm was short-lived. The Romanian custom of taking advantage of any favourable opportunity which presents itself is well exemplified in the closing paragraph of the letter. This letter presents some aspects of the early cooperation between SOE and Mircea Zăgănescu.

BIBLIOGRAFIE

Documente nepublicate:

TNA, Kew Gardens, HS 5/808, *Activitatea Mircea Zăgănescu*.

TNA, Kew Gardens, HS 5/808, 25/60/14/ 4th September 1941, *Report of Mircea Zaganescu on his visit Romania from DH 60 to DH13*

TNA, Kew Gardens, HS 5/808, October 5th, DH3 to D?HY *Document SOE agents in Romania*

Idem, *October 12th DH3 to D?HY Document SOE agents in Romania*

TNA, Kew Gardens, HS 5/808, *24th November 1941 from Chastelain to DPA*

TNA, Kew Gardens, HS 5/808, *Report called M.Z. From DH13 to DFA, Copy to SOE London 6th December 1941*

Cărți, Studii, Articole.

BUZATU, Gh., ACATRINEI Stela, ACATRINEI, Gh. *Românii din arhive*, Editura Tipo, Iași, 2010.

PĂSĂTOIU-GORJ, Iosif, *Pentru Libertate*, București, 1946.

ZIDARU, Marian, „*Balkans SOE centre in Istanbul during the Second World War. The case Salvet Lufti Tozan alias Pants*“, Scientific Bulletin of Naval Academy, Vol. XXI, 2018, pp. 233 - 239. https://www.anmb.ro/buletinstiintific/buletine/2018_Issue1/04_FAR/78.pdf

ZIDARU, Marian, *British propaganda activities in Romania during the Second World War: The Vlaicu Scheme, Proceedings of International Scientific Conference Strategies XXI*, National Defense University „Carol I” Bucharest, Romania, April 11 - 12, 2019 pp. 271 - 279. ISSN 2668 - 2001, ISSN-L 2668 - 1994.

Site-uri Internet

<https://www.corneliu-coposu.eu/articol/index.php/3352-aurel-dobrescu-subsecretar-de-stat-la-domenii/>